

Martje van der Brug

WAT DOEN WE MET MOEDER

Ambo|Anthos
Amsterdam

Honger heb ik niet. Eten smaakt me allang niet meer. Onvoorstelbaar dat ik het ooit vreselijk belangrijk heb gevonden dat de broccoli gaar en toch stevig was. Dat mijn soufflé goudbruin uit de oven kwam. En dat de biefstuk precies medium rare op de borden belandde. Achteraf gezien heb ik me veel te druk gemaakt om futiliteiten. Wat beklijft er, na tachtig jaar? Ik kijk de kamer rond. Dorien zit naast me. Alex hangt in de vensterbank. Fiona zit onbeweeglijk in mijn rolstoel. Ze staart me aan met gezwollen, rode ogen. Ik knik haar toe, ze bedoelt het goed.

Ik bestudeer de zilvermerkjes op mijn lepel. Gekregen toen ik trouwde. Hoe vaak heb ik dit ellendige ding gepoetst in die zesenvijftig jaren? Daar wil ik niet meer over nadenken. Ik doop de lepel in het kommetje en proef. Inderdaad, het is bitter. Maar dat geeft niet. Straks neem ik gewoon nog een glaasje port. De fles staat al klaar.

DORIEN

Ze had haar best gedaan op de lunch. Het gebeurde nog maar zelden dat ze haar broer en zus zag. Alex werkte in Bogotá en Fiona, die in Rozendaal woonde, kwam ook niet vaak terug naar Berkeij. Mama was ook gekomen, het was ouderwets gezellig geweest. Op zulke momenten miste ze haar vader nog steeds.

Nu mama naar huis was om te rusten, schonk ze nog een kop thee in voor Alex en Fiona. Ze zette stroopwafels op tafel. Vers van de markt, maar Fiona duwde het trommeltje onmiddellijk weg.

‘Geef maar hier.’ Alex vouwde een stroopwafel dubbel en beet een groot stuk af. ‘Lekkerrrr. Dat hebben we niet in Colombia.’

‘Mama vindt het zo heerlijk dat je bij haar logeert,’ zei ze. ‘Nou zie je ook eens hoe goed het met haar gaat. Ze regelt alles zelf en crost overal naartoe met dat autootje.’

‘Ik moet wel opletten wat ik daar eet.’ Alex veegde kruimels van zijn mond. ‘Ze gooit niets weg. Gisteren zag ik dat haar boter een jaar over de datum is.’

‘Wat jammer toch dat we elkaar zo weinig zien.’ Fiona roerde in haar thee. ‘Alex, je komt deze zomer toch naar Nederland?’

‘Yep. Ik heb drie weken vakantie.’

‘Mama wordt tachtig. Ik wil een feest voor haar organiseren.’

‘Gaaf plan!’ zei Alex.

‘Bij haar thuis.’

‘Mooi! Een garden party.’ Alex viste zijn sigaretten uit zijn broekzak. ‘Leuk voor de kinderen ook.’

Dorien stond op om een asbak te pakken. Een kleintje, om Alex niet te veel aan te moedigen. ‘Volgens mij heeft mam helemaal geen zin in drukte.’

‘Ze wordt táchtig! Ze maakt maar zin,’ zei Fiona.

‘Zo’n feest is enorm veel werk. Wie gaat dat allemaal regelen?’ zei Dorien.

‘Fornuis aan Huis kan het cateren. En we huren een tent. Mama hoeft alleen een gezellige jurk aan te trekken. Wij nodigen uit. Tante Jopie, de nichten, de vriendinnen, althans wie daarvan over is. En wij natuurlijk, met onze aanhang.’ Fiona vouwde haar handen rond haar theebeker.

Het bleef vervelend, vond Dorien, steeds die confrontatie met het feit dat ze een alleenstaande vrouw was. ‘Ik heb geen aanhang.’

‘Je hebt toch Merel en Jurriaan,’ zei Fiona.

Dat was waar. En het was goed dat ze van Vincent af was.

‘Aan hoeveel mensen denk jij, Fioon?’ Alex trok aan zijn sigaret.

‘Zeventig? We moeten het goed aanpakken. Misschien is het wel mama’s laatste grote verjaardag.’

Alex keek Dorien aan. ‘Maak jij de uitnodigingen? Je tekent zo mooi.’

‘Ik vind het een leuk idee,’ zei ze. ‘Maar laten we eerst vragen of mama wel zo’n grote partij wil.’

‘Helemaal niet! Het wordt een verrassing. We lokken haar van huis weg en als ze terugkomt, staat haar hele leven in de tuin.’ Fiona straalde. ‘Ze zal het prachtig vinden.’

‘Láchen, zusjes, een surpriseparty,’ zei Alex.

Dorien zuchtte. De jongste in een gezin, dat blijf je je leven

lang. En al ben je zesenvestig, je blijft achter de feiten aan lopen. Alleen met haar echtscheiding had ze hen afgetroefd. Maar daar kreeg ze natuurlijk geen punten voor.

Alex duwde zijn theekop weg. 'Dorien, kan er misschien nog een glaasje wijn af?'

Ze stond op. Fiona begon over sushi. Hun moeder wist waarschijnlijk niet eens wat dat was. Alex wilde bitterballen; die kreeg hij in Bogotá natuurlijk ook nooit. Frituur leek haar niets voor bejaarde dames. Ze opende de kelderdeur, knipte het licht aan, daalde de trap af en hurkte bij de stellingkast met skischoenen. Uit een lichtblauwe snowboot op de onderste plank viste ze de grote sleutel van het smeedijzeren hek waarachter de flessen lagen, onder een nevel van stof. Toen Vincent naar de flat van die Shirley vertrok, had hij zijn wijnkelder op slot gedraaid, de sleutel in de zak van zijn tweedjasje laten glijden en aangekondigd dat hij zijn flessen voorlopig hier liet liggen. In het begin kwam hij op gezette tijden een doosje ophalen, maar de laatste tijd leek hij zijn wijnvoorraad vergeten. Hij wist niet dat zij een reservesleutel had. Zoals hij zich bevrijd voelde uit zijn huwelijk met haar, zo bevrijdde zij zijn flessen. Het slot kraakte open, het zware hek zwaaide naar buiten. Rechts in de hoek stonden de laatste vier dozen Brunello di Montalcino. Heerlijk vond ze die. Ze pakte een fles, sloot het hek, verstopte de sleutel weer en liep terug naar boven. Intussen discussieerden Fiona en Alex over de vraag of er livemuziek op het feest moest komen.

'Wie wil?' Ze zette de fles op tafel.

'Ik moet eigenlijk gaan.' Fiona bestudeerde het etiket. 'En ik ben op dieet. Maar dit ga ik toch even proeven.'

'Morgen bel ik de cateraar,' zei Alex.

Dorien schonk in. 'Serieus jongens, mag mama niet zelf bedenken of ze een feestje wil?'

'Welnee. De wederopbouwgeneratie kan niet genieten. Wij

moeten het initiatief nemen,' zei Fiona. 'Ik heb trouwens zin in een familiereünie. Al die lieve gekkies, wanneer zien we ze nou nog? Voor je het weet, zijn ze allemaal dood.'

'Waarom geef je dan zelf geen feestje?'

Fiona proefde zorgvuldig. Ze keek haar aan. 'Vincent is een ontzettende eikel. Maar hij heeft wel verstand van wijn.'

Vrolijk toeterend reden Fiona en Alex de straat uit. Dorien liet de arm waarmee ze zo opgewekt gewuifd had abrupt zakken. Tijdens Jurriaans eindexamenjaar had ze ernaar uitgekeken om haar huis voor zichzelf te hebben. Maar het viel toch niet mee. Terug in de lege woonkamer liet ze zich op de bank vallen en hengelde ze haar laptop naar zich toe. In haar mailbox zat een bericht van relatiebemiddelingsbureau MixedDoubles. Yvette stelde een kandidaat voor.

Hi Dorien,

Ik denk dat je het profiel van Morris interessant zult vinden: Creatieve bourgondiër (56). Door kennis, kunde, kwaliteit en zakelijkheid is hij succesvol als directeur van een internationaal bedrijf. Woont in gemoedelijk Zeeland. Twee jaar geleden gescheiden, dochter en zoon wonen bij hun moeder. Het werk stopt over enkele jaren. Is gedreven te winnen en niet alleen in zijn werk. Wil met lieve, charmante partner genieten van het leven. Wars van snobisme. Zijn wensen: je bent sterk, kwetsbaar, positief, warm, lief en sociaal. Creatief, vlot, levenslustig. Je kookt graag en houdt van zeilen. Alles kan, niets moet en 'alles' moet.

Yvette wist het mooi te formuleren. Morris was tien jaar ouder dan zij. Hij wilde van het leven genieten. Niks mis met een paar weken Domburg in de zomer, maar het hele jaar tussen de suikerbieten, dat vond ze geen aantrekkelijk perspectief. O, hij zeilde.

Op een boot. Vreselijk. Wat dacht die Yvette nou? Zo desperaat was ze toch niet? Ze fronste haar wenkbrauwen. Waren er überhaupt grote ondernemingen in Zeeland?

Googelen had geen zin, de profielen van MixedDoubles waren zorgvuldig geanonimiseerd. Als ze meer van deze man wilde weten zou ze hem moeten ontmoeten. Daarom drukte ze toch op de printknop. En ze bekeek haar andere e-mails. Vier berichten van kantoor. Morgen een bezichtiging van Boslaantje 11. Mooi, dan kon ze even bij mama langs.

Een groene oase in de Randstad, zo typeerde makelaarskantoor Franken & Friends het dorp Berkheij. Het Boslaantje, waar de villa's zelfgenoegzaam tussen de bomen lagen, was misschien wel de allermooiste straat van allemaal. Als makelaar had je het hier gemakkelijk: de vraag was altijd groter dan het aanbod. Alleen nummer 11 liep niet. Dorien leidde een echtpaar uit Singapore door het te koop staande landhuis. Expats, net als haar broer Alex. Dit stel zou over een halfjaar terugkeren naar Nederland. Het huis had drie zitkamers, zes slaapkamers en drie badkamers, maar de geblondeerde vrouw vond het niet ruim genoeg.

‘Die schuine kap maakt het boven zo hokkerig,’ klaagde ze. Haar man, die weinig zei, leek het huis prima te vinden.

Dorien wist uit ervaring: als de vrouw het niets vond, ging de deal niet door. ‘Ik kan u ter vergelijking een huis hier om de hoek laten zien,’ zei ze.

Dat wilde mevrouw niet. Dat huis lag verkeerd op de zon.

Nadat ze afscheid had genomen van haar klanten stak ze de straat over naar nummer 8, haar ouderlijk huis. Over de tuin hing een zachtgroene waas, als een vitrage. De warme zonnestralen braken door de knisperende lentelucht. Mama zat bij de open serre-deuren te lezen.

‘Wat zit jij hier lekker!’

‘Kindlief, wat loop je toch op hoge hakken...’

‘Op wandelschoenen vind ik nooit een man.’ Ze schopte de knellende pumps uit. ‘Ik was net met kijkers in het huis van Hillen. Een verwend kreng. Gelukkig vond ze het boven te benauwd.’

Haar moeder trok haar wenkbrauwen op. ‘Zoek alsjeblieft een beetje gezellige mensen uit,’ zei ze. ‘Ik zit hier zo stillekes.’ Ze streek over haar boek, een bundel brieven van Seneca. ‘Alex is gisteren weer naar Bogotá vertrokken.’

‘Was de logeerpartij niet te druk voor je?’

‘Heerlijk juist! Alex doet het zo goed hè, voor dat bedrijf daar. Hij spreekt Spaans en hij regelt het allemaal met die mensen. Hij lijkt zo op zijn vader.’ Ze keek even opzij naar het olieverfschilderij boven het buffet. ‘Als ik Alex een tijdje niet zie, dan gaat het wel. Maar als hij hier is geweest, dan mis ik vader zo vreselijk. Gelukkig komt Alex gauw terug, met Caroline en de kinderen.’

‘Zeg mam, deze zomer word je tachtig.’

‘Ongelooflijk hè?’

‘Het is een mijlpaal; zullen we het vieren? Stel je voor: een feestje met tante Jopie, je nichten, je vriendinnen. En ons natuurlijk. En alle kleinkinderen. Een heerlijke middag in de tuin, met lekkere dingetjes?’

‘Alsjeblieft niet! Dat soort drukte wil ik alleen nog op mijn crematie. Dan hoef ik het zelf tenminste niet meer mee te maken.’ Mama boog naar de theewagen, opende de thermoskan en schonk kokend water in de theepot. Toen de muts weer op de pot stond, zei ze: ‘Dorien, ik wil iets met je bespreken.’ Ze pakte een envelop van de tafel en haalde er een mapje uit.

‘Ik ga een wilsverklaring invullen. Maar we hebben aan Gijs van Loenen kunnen zien dat dat niet voldoende is.’ De buurman had toen hij de diagnose alzheimer kreeg, direct verklaard dat hij

euthanasie wilde als hij naar een verpleeghuis zou moeten. Zijn vrouw Lucy had hem jarenlang liefdevol verzorgd. Toen het thuis echt niet meer ging, kwam hij niet meer in aanmerking omdat de SCEN-arts hem niet wilsbekwaam achtte. Wat klopte: hij herkende zijn eigen kinderen vaak niet en had hoogst zelden een helder moment. En zeker niet op de dag dat de SCEN-arts de situatie kwam beoordelen. De arme Gijs kreeg een aanval van de slappe lach toen hem gevraagd werd of hij echt dood wilde. ‘Natuurlijk niet,’ gierde hij tegen zijn bezoeker. Door deze uitbarsting, en met een euthanasieverklaring die al jaren oud was, weigerde de SCEN-arts aan te nemen dat de patiënt een weloverwogen besluit kon nemen over het beëindigen van zijn leven. Het slot van het liedje was dat Gijs van Loenen toch naar een verpleeghuis ging. Daar was hij pas na vijf lange jaren een natuurlijke dood gestorven.

‘Daarom wil ik ook een levenstestament. Daar zit veel meer in dan alleen die wilsverklaring.’ Mama bladerde door het mapje. ‘Dit is het levenstestament van tante Jopie. Die heeft er al goed over nagedacht, met haar kwaal. Hierin staat precies wat er moet gebeuren als ze echt hopeloos ziek wordt, tot het moment dat ze het hoekje omgaat. Wil jij dat eens bekijken en mij vertellen wat jij daarvan vindt? Dan ga ik een afspraak maken met de notaris.’

‘Er is toch niks met je?’ vroeg Dorien bezorgd.

‘Natuurlijk niet. Maar op een gegeven moment ben ik aan de beurt en dan wil ik het goed geregeld hebben. Als ik doodga, geldt mijn gewone testament,’ zei ze, terwijl ze de parelmoeren knoopjes van haar vest losmaakte. ‘Daar staat alles in over mijn geld en mijn spulletjes. Maar een *léven*stestament gaat over hoe ze me moeten behandelen als ik nog niet dood ben. Tante Jopie heeft het heel goed opgeschreven, zo wil ik het ook. Er zit een euthanasieverzoek bij, met een speciale clausule voor dementie. Dan kunnen ze straks niet terugkrabbelen als ik niet meer zelf

kan zeggen dat ik dood wil. O, en er zit ook een behandelverbod bij, met een clause voor als ik mijn leven voltooid vind. Ik ga erin zetten dat jij voor mij optreedt als ik dat zelf niet meer kan.'

'Waarom ik?'

'Het liefst zou ik Fiona vragen. Ze is de oudste, en ze weet alles altijd zo goed. Maar die arme schat heeft het zo druk. Wil jij er eens naar kijken?'

Dorien slikte.

'We leven zoveel langer dan vroeger. Mijn ouders gingen nog netjes dood toen ze zeventig waren. En kijk mij nou eens. Doodgaan is niet leuk, maar je moet wel nuchter blijven nadenken.' Mam tikte op de bundel van Seneca. 'Die man zegt zulke verstandige dingen.'

'Ik wil helemaal niet nadenken over doodgaan,' zei Dorien.

'Zou je toch moeten doen. We zorgen beter voor onze honden dan voor onszelf,' zei mama. 'Toen Bor te oud werd om goed te lopen, kreeg hij een spuitje. Maar als ik straks niet meer voor mezelf kan zorgen, moet ik vegeteren in een verpleeghuis. Zoals die arme Gijs. Eten met een slab om, en nooit meer naar de kapper. Je weet hoe verschrikkelijk mijn haar zit als Armand het niet elke week föhnt. Daarom ga ik in mijn levenstestament laten zetten dat mijn haar elke week gekapt moet worden, ook als ik zelf niet meer doorheb hoe het zit. En als ik krak word, wil ik dood. Niet iedereen komt zo makkelijk weg als papa.' Doriens vader was vijftien jaar geleden in elkaar gezakt toen hij zijn fiets in de schuur zette. Hij had in het dorp een stuk komijnekaas gekocht. Destijds was ze erg ontdaan door zijn plotselinge dood. Maar nu was ze het met mama eens: hij had geluk gehad.

Ze legde het mapje neer. 'Wat wil je dan dat ik doe?'

'Ik wil dat jij mijn levenstestament tevoorschijn haalt als het nodig is. Je hoeft me niet zelf een spuitje te geven, lieverd, maar als puntje bij paaltje komt, moeten die dokters niet terugkrabbe-

len. Zodra de notaris dit heeft vastgelegd, kan dat niet gebeuren.'

'Weet je huisarts hiervan?'

'Ik ga het met hem bespreken. Ik praat wel vaker met dokter Van Kessel over dit soort dingen.'

'Je vertelt het ook aan Fiona en Alex?'

'Natuurlijk. Ik wil dat mijn kinderen gezamenlijk mijn belangen behartigen.'

'Gelukkig. Maar mam, je mankeert toch niks? Je gaat er toch niet een einde aan maken?'

'Welnee! Ik geniet toch van het leven? Ik ben altijd blij als ik je zie. En wat heb ik niet een heerlijke tuin. Zie je de prunus? Dit is gewoon voor de zekerheid. Omdat ik wel erg oud word zo langzamerhand.'

'Toch nog even over je verjaardag. Zou het niet gezellig zijn om met zijn allen bij elkaar te komen? Alex is in het land en je weet nooit of er wel een volgende aanleiding komt. Tachtig is echt een prachtige mijlpaal.'

'Geen fuif!' zei haar moeder. 'Ik wil een lunch met jou, Fiona en Alex en jullie gezinnen. Meer niet.'

Weer thuis klapte ze haar laptop open. Met twee vingers tikte ze een e-mail naar Yvette@mixeddoubles.nl.

Dank voor de informatie over Morris.

Ik waag het erop! Tenslotte heb ik al zeven profielen afgewezen.

Laat Morris maar contact met me opnemen voor een afspraak.

Na het verzenden bleef ze naar het computerscherm staren, alsof ze het bericht wilde volgen op zijn weg naar MixedDoubles en via haar consulente naar haar toekomstige geluk. Ze had dit dure relatiebemiddelingsbureau ingeschakeld na alle vreselijke verhalen van Esmée over internetdating. Als je geen flauw idee had

van iemands antecedenten, haalde je in goed vertrouwen van alles in huis: een vent die vreemdging, vrouwen sloeg of heimelijk tobde met een depressie. Daar begon ze niet aan. Ze wilde uiteindelijk eens een harmonieuze relatie. Met een betrouwbare man. Als die bestond.

Yvette had de tijd voor haar genomen. Ze hadden ruim twee uur gepraat en al haar wensen en verwachtingen geïnventariseerd. Dorien had verteld over de teleurstellingen: het bedrog van Vincent, die eigenlijk hun hele huwelijk vrijgezel was gebleven en er opeens vandoor ging met een meid die niet van vis hield en zoete witte wijn dronk. En over de zware jaren waarin ze in haar eentje Merel en Jurriaan door de middelbare school had geloodst. Ze had ook openheid van zaken gegeven over haar financiën. Met haar vaste baan, Vincents afkoopsom en haar vaders erfenis stond ze er prima voor. Op een golddigger zat ze niet te wachten. Als Yvette dat allemaal goed had begrepen, dan moesten er aanknopingspunten zijn met deze Morris. Zelfzag ze die nog niet zo. Maar goed, daar had je dus zo'n bureau voor.

FIONA

Elke keer als ze na het douchen langs de spiegel liep, vroeg ze zich af waar het was misgegaan. Haar vel leek wel van elastiek waar de rek uit was. Op haar buik, haar heupen, zelfs aan de binnenkant van haar bovenbenen kon ze de losse huidplooien zomaar vastpakken. Strak zou ze nooit meer worden, maar zes kilo, die moesten er toch echt af. De zomer kwam eraan en poloshirts kennen geen genade.

Ze hield zich strikt aan de regels. Met een boog om de weegschaal heen lopen. Koffie en thee zonder zoetjes drinken, want van nepsuiker vliegt je insulinespiegel omhoog en dan wordt het wilde beest in je wakker. Vijf keer per dag astronautenvoer eten. Morsige poedertjes die je in water moet oplossen en dan heet het soep, chocolademousse of sinaasappeldrank. Met de haver-mout die ze vanmorgen had gemaakt zou een vakman prima kunnen metselen. De substantie lag als een steen op haar maag. Desondanks snakte ze naar iets lekkers, een gevulde koek of een donut.

‘Zoek afleiding,’ had de diëtiste geadviseerd.

Dus liep ze in de motregen op de hei. Met Zipper, die het fantastisch vond dat het vrouwtje aan de lijn deed, hij danste enthous-

siaast voor haar uit, een oude tennisbal in zijn bek. Ze pakte haar telefoon. 'Ik heb de gastenlijst gemaakt. Ik kom tot vijfenzeventig mensen, inclusief de burens. Heb jij de uitnodiging al klaar?'

Dorien weerde af. 'Joh, ze wil echt geen feest. Een lunch met ons en onze gezinnen, dat vindt ze leuk.'

'Mama wordt steeds excentrieker.' Met haar vrije hand nam Fiona de bal van Zipper aan en slingerde hem zo hard mogelijk weg. De labrador rende erachteraan. 'Je hebt ons plannetje toch niet verklapt hè?'

'Natuurlijk niet.'

'Mooi. Wat denk jij, gaat het wel goed met mama? Ze zegt soms van die gekke dingen...'

'Ze leest Seneca,' zei Dorien.

'Dat meen je niet.'

'Brieven over een goede dood.'

'Zullen we haar laten testen?' vroeg Fiona. Zipper stond alweer voor haar met de bal.

'Waarop?'

'Misschien dementeeert ze.'

'Zolang ze Seneca leest, lijkt ze me prima in orde.'

Fiona wierp de bal weer zo ver ze kon. 'Zo jammer dat ik zo ver weg woon. Anders kwam ik echt vaker.'

Toen de telefoon weer in haar zak zat, peinsde ze over haar ouders. Haar vader had carrière gemaakt bij Shell, terwijl haar moeder thuisbleef met de drie kinderen, die alle zeilen moesten bijzetten om aan de verwachtingen te voldoen. Voor haar was het niet zo moeilijk geweest. Gewoon een kwestie van haar economiestudie afmaken, met een nette vent trouwen en kindertjes krijgen. 'Oudste dochter,' noemde papa haar altijd. Ze miste hem. Nu hij er niet meer was, hield zij in de familie de grote lijnen in de gaten. Die rol lag haar: zij kon richting geven, net als papa. Dorien was meer een dromer. Die ging drie keer

per week bij mama langs en zag dan nog niet dat ze achteruitging.

De rest van de dag schoot ze goed op. Hoewel haar taak als fondsenwerver voor de nieuwe museumvleugel er allang op zat, was het hard nodig dat zij betrokken bleef. De opening kwam snel dichterbij. De commissieleden waren van goede wil, maar ze waren slordig en hadden onvoldoende oog voor protocol. Gelukkig had de directeur haar het draaiboek gegeven, zodat ze een oogje in het zeil kon houden.

Blijkbaar was dat haar taak in het leven: ervoor zorgen dat de dingen verlopen zoals ze behoren te verlopen. Ze had het programma voor de openingsdag grondig bestudeerd en een reeks e-mails afgevuurd op de verantwoordelijke commissieleden. De bloemen voor de koningin: hadden ze er wel aan gedacht om de kleur af te stemmen met het secretariaat van de majesteit? Wie zorgde er voor paraplu's als het – God verhoede – zou regenen? En de auto van het koninklijk paar, waar moest die zolang staan? Op het voorplein was echt geen gezicht.

Ze schrok op van het geluid van fietsen die op de tegels werden gegooid en van de keukendeur die met een klap dichtsloeg. Manmoedig probeerde ze zich op haar werk te concentreren terwijl de geur van gesmolten kaas als een gaswolk door het huis trok. Ze draaide rusteloos op haar stoel. Haar maag knorde. Wild schoof ze het toetsenbord van zich af. Denk aan die rode jurk! Die wil je aan zonder zo'n wurgende Spanx-onderbroek. Ze stond op.

'Hé, dag jongens,' zei ze toen ze de keuken binnenkwam. Wouter en Rutger hadden vriendjes meegebracht. Ze keken niet op of om, het tostiapparaat eiste alle aandacht op.

'Dag mevrouw,' zei een blonde slungel, terwijl hij een tosti van Rutger aanpakte. Heette hij niet Joep? Een andere jongen, zijn mond vol met goddelijke Goudse, kauwde verwoed terwijl hij

haar blik vasthield. Daar ging ze niet op wachten. Ze griste een eiwitreep uit de kast en beende naar de garderobe. Zipper kwam aangestoven, zijn nagels tikten als hagelstenen op het parket. De schat. Een labrador was tenminste blij om je te zien. ‘Tot straks jongens,’ riep ze over haar schouder.

Buiten op het pad haalde ze diep adem. Laat je niet gek maken. Je gaat gewoon dit eiwitreepje eten. Niks aan de hand. Met trillende handen, als van een junk, trok ze het zilverkleurige folie open. Daar lag haar snack: geperste kartonsnippers met een vliesje cho-co-imitatie. Zou het eten in de oorlog zo zijn geweest? Ze moest vreselijk hard op elk hapje kauwen voordat ze het kon doorslikken. Heel gunstig eigenlijk. Tegen de tijd dat ze het bos in liep, was ze gekalmeerd. Ze ging een flink eind wandelen met Zipper, net zolang tot die rotjongens hun tosti’s op hadden.

Het wonderlijke was dat haar zonen elke avond op haar kookkunsten aanvielen alsof ze drie dagen niet hadden gegeten. Dat motiveerde wel om er wat van te maken; ze kookte met plezier voor hen. En voor Harold natuurlijk, al worstelde die ook met zijn gewicht. Als bankier moest hij steeds met relaties lunchen, dat was de pest.

Toen de ovenschotel met gehakt er tot de laatste kruimel in zat, stuiterden de jongens nog langs de keukenkasten op zoek naar snoep. Ze joeg ze naar boven om huiswerk te maken. Daarna ruimde ze de keuken op, gaf Zipper te eten en zette koffie. Huisvrouw zijn, dat was nu eenmaal haar professie.

Bij het betreden van de zitkamer hield ze even haar pas in. Harold lag in zijn verkreukelde kantoorpak onderuit op de bank, zijn hoofd achterover gezakt. Hij snurkte hoorbaar, de afstandsbediening in zijn halfopen hand. Ooit zoende ze op een galabal met de president van de Senaat. En dan eindigt het dus zo.

Net iets te hard zette ze de koffiekopjes neer, zodat Harold

wakker schrok. ‘Heerlijk, lief.’ Hij schakelde van *Goede Tijden, Slechte Tijden* naar het journaal. Toen hij tijdens het reclameblok opnieuw wegzakte, stond ze op. Harold wilde niet dat ze de jongens te veel controleerde, maar zij kende haar verantwoordelijkheden. Ze ging even kijken of ze niet zaten te gamen of te facebooken.

Rutger zat op zijn bed te midden van schriften, laptop en de onvermijdelijke smartphone, het aardrijkskundeboek opengeslagen op zijn knieën. ‘Morgen proefwerk. Landen vergelijken. Ik weet natuurlijk niet welke hij gaat vragen.’

‘Weet je hoe je het moet aanpakken?’

‘Ja moederrr.’ Hij gebaarde naar de deur. ‘Ik red me wel.’

‘Wat vergelijk je eigenlijk?’ vroeg Fiona toch. Ze zou graag even bij hem gaan zitten maar ze wist dat hij daar niet van gediend was.

‘Het nationaal inkomen per hoofd van de bevolking,’ zei Rutger. ‘Dat is alles wat iedereen in dat land heeft geconsumeerd, min de export.’

‘Je vergeet de overheidsuitgaven en de investeringen,’ zei ze. Het was lang geleden, maar ze was nog niet alles vergeten.

‘Oeps.’ Rutger stak zijn onderlip naar voren.

‘Zal ik het nog een keer uitleggen?’

‘Nee, doe je de deur dicht?’

Fiona liep de gang op. Ze wilde dat ze meer vertrouwen had in haar oudste zoon. Hij deed zijn best, maar werkte niet op de goede manier. Hij concentreerde zich zo op de feiten dat hij de inzichtvragen miste.

Bij Wouter was dat anders. Die bladerde een beetje door zijn boek, dacht al gauw dat hij de stof beheerste en was dan stomverbaasd als hij een onvoldoende haalde. Daardoor was Wouters leven vol verrassingen. Het goede nieuws was dat hij zich nooit door tegenslagen uit het veld liet slaan. Hij begon welgemoed aan

iedere nieuwe dag, met verse kansen. Ze gluurde om het hoekje. Haar middelste zoon lag languit op bed, steunend op zijn ellebogen. Anders dan ze gehoopt had, was zijn blik niet gericht op zijn geschiedenisboek. Ze stapte over zijn hockeytas heen de kamer in. ‘Wil je dat ik je overhoor?’

‘Ik ken het.’ Geconcentreerd staarde hij naar de uit elkaar spatende soldaten op zijn beeldscherm.

‘En de rest?’

‘Stil nou, ik ben bijna dood!’

Fiona zuchtte. Ze hoopte maar dat Wouter de komende maanden de zes zou kunnen vasthouden, zodat hij over kon naar de vierde. Op de laatste ouderavond hadden de docenten er geen doekjes om gewonden. Wouter kon het best, maar zou harder moeten werken als hij het vwo tot een goed einde wilde brengen. Op deze manier stevende hij resoluut op de havo af. En zelfs daar zou hij een flinke hoeveelheid werk moeten verzetten. Toen de vallende soldaten allemaal gesneuveld waren, zei ze: ‘Probeer er nog even aan te trekken, jochie. Nog acht weken, dan heb je vakantie. Ga toch aan je bureau zitten, dan kun je je beter concentreren.’

‘Mijn hersens werken optimaal als ik lig, mam,’ zei Wouter. ‘En stil nou, ik moet mijn *defences* upgraden.’

Ze zuchtte weer en liep de kamer uit naar Ewoud, de meest consciëntieuze van de drie. Het mannetje was net dertien, de puberteit moest nog losbarsten. Hij zat keurig achter zijn bureau Franse woordjes te leren. Ze aaide hem over zijn bol, hij liet het toe. Even boog ze over hem heen, genietend van de warmte van dat magere jongenslijf. Maar na een paar seconden schudde hij zijn schouders en was het moment weer voorbij. Ze rechtte haar rug, ging de kamer uit en deed uit zichzelf de deur dicht.

Toen ze klein waren, wilden Rutger, Wouter en Ewoud alle drie met haar trouwen. Ze kropen ’s ochtends bij haar in bed om duizend kusjes te geven. Wat verlangde ze terug naar die tijd, ze zou

al die natte zoenen voor lief nemen om nog eens hun grenzeloze adoratie te ervaren. Maar die tijd kwam nooit meer terug. Eerlijk gezegd had ze zich het moederschap wel anders voorgesteld. Een grote ronde tafel met blijde gezichten eromheen, met zichzelf als stralend middelpunt. Die tafel was er wel gekomen, maar sinds de jongens op de middelbare school zaten, viel het met de gezelligheid tegen. De enige momenten dat ze echt contact met haar zochten was als ze honger hadden of in de puree zaten. Zoals Wouter die door de politie was opgebracht omdat hij met zijn vrienden bermpaaltjes uit de grond had getrokken. Toen ze hem op het bureau was komen halen, had hij uiterst aanhankelijk gedaan. Heerlijk. Maar eenmaal thuis had hij zich direct weer teruggetrokken in zijn eigen, voornamelijk digitale wereld.

Bijna dagelijks vroeg ze zich af of ze Rutger en Wouter op huiswerkcurcus zou doen, of zelfs naar het particulier onderwijs moest sturen. Ze waren zo vreselijk marginaal bezig. Liever tijdig overstappen dan met de hoed in de hand die privé-instituten langs moeten, in de hoop dat ze je falende kind zouden accepteren. Harold vond het allemaal onzin. ‘Ze komen heus op hun pootjes terecht,’ zei hij. ‘Ik heb er ook zeven jaar over gedaan. Bovendien, die instituten zijn schandalig duur. Daar is echt niet tegenop te beleggen.’

Tijdens haar wandelingen met Zipper piekerde ze over de tijd dat hun jongens het huis uit zouden zijn. Over vier jaar stonden alle zolderkamers leeg. Ze moest er niet aan denken. Wat moest ze doen als ze met Harold in dat lege nest zou achterblijven?